

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Eesti ja üldkeeleteaduste instituut

**Ida-Virumaa täiskasvanud eesti keele õppija ja
tema õpimotivatsioon**

Bakalaureusetöö

Angelina Savolainen
Juhendaja: professor Birute Klaas-Lang

Tartu 2018

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. MOTIVATSIOON	6
2. MOTIVATSIOONITEOORIAD	8
2.1. MOTIVATSIOONIPSÜHHOLOGIA	8
2.1.1. Enesemääratlemise teooriad.....	9
2.2. SOTSIAALPSÜHHOLOGIA.....	10
3. ÕPIMOTIVATSIOON	12
4. ÕPIMOTIVATSIOONI MÕJUTAVAD TEGURID	14
5. VÕÖRKEELEÕPE JA MOTIVATSIOON	16
6. MEETOD JA MATERJAL	19
6.1. KAMELIA KOOLITUSKESKUSE EESTI KEELE SUHTLUSKEELE KURSUS.....	19
6.2. KURSUSE ALGUS JA INTERVJUU.....	20
6.3. ÕPPEMETODID JA VÕTTED.....	22
6.4. PROBLEEMID ÕPETAMISEL	23
7. TULEMUSED	24
KOKKUVÕTE	30
PE3IOME	31
KIRJANDUS	32
LISA 1. MOTIVATSIOONI TEST	37
LISA 2. ÕPPEPLAAN	41
LISA 3. SISSEASTUMISTEST	43

Sissejuhatus

Käesoleva bakalaureusetöö teema peegeldab väga aktuaalset probleemi Ida-Virumaal. Noorema põlvkonna jaoks toimuvad pidevad muutused, üldhariduskoolis paraneb eesti keele õpe ja riik aitab Ida-Virumaa noortel eesti keele õppimisega toime tulla. Täiskasvanute puhul on aga asi keerulisem. Nendele on samuti pakutud erinevaid keeleõppeprogramme, mis on tasuta ja lihtsalt kättesaadavad nii tööga hõivatute kui ka töötute jaoks. Ida-Virumaal on eesti keele oskamatusel tingitud probleemid tööhõives ilmsed. Autori kogemuse järgi on suurem osa venelasi Ida-Virumaal hõivatud teenindava tööga vaatamata sellele, et suurem osa neist ei saa eesti keelega hakkama. Töömotivatsiooni säilimise tagab töötajate pidev koolitamine, mis aitab neil muutuvate olukordadega toime tulla (Benson, Dundis 2003).

Kuna eesti keele oskuse ja mitteoskusega seotud probleemistik on selles regioonis aktuaalne, uuris töö autor täiskasvanute motivatsiooni keele õppimiseks neile pakutaval tasuta keelekursustel. Vaadatakse, kas ja kuidas on vene emakeelega elanikud motiveeritud eesti keelt õppima. Suureks abiks ja inspiratsiooniks olid Julia Kudrenko bakalaureusetöö “Eesti keele õppe motivatsioonist vene õppekeelega koolide õpilase hulgas” (Kudrenko 2016), Liis Reile bakalaureusetöö “Tartu Ülikooli välistudengite motivatsioon ja hoiakud eesti keele õppes” (Reile 2018) ning Evelin Küti magistritöö “Eesti keele ja kultuuri akadeemiline välisõpe - ajalugu, hetkeseis ja tulevikuperspektiivid” (Kütt 2018).

Kuna tegemist on täiskasvanud õpilastega, siis tulevad muuhulgas esile eaga seotud probleemid. Levinud on arvamus, et õppimine on laste ja noorte jaoks, ent teatud vanusest alates ei ole see enam nii lihtne. Autori kogemus Ida-Virumaa vene emakeelega elanikega suhtlemisel näitab, et suurem osa neist on seisukohal, et on juba liiga hilja midagi muuta. Paljud arvavad, et õppimises on noored andekamad kui täiskasvanud. Lapsepõlves keele omandamine näitab üldist oskust keelte õppimiseks (Gethin, Gunnemark 2014: 20). Emakeel võib aidata või takistada uue keele õppimist, ehk õpitud keel on baasiks järgmisele keelele (Pool 2007: 13).

Täiskasvanueas käib õppimine teisiti kui nooremas eas. Lapsed saavad keele ideaalselt selgeks õppida, täiskasvanutel aga ei ole enamasti võimalik. Mittetäielik keeleoskus võib

avalduda näiteks grammatikas või suhtlemisel. (Bley-Vroman 1989, viidatud Rammo 2010: 124 järgi)

Noortel puudub hirm keelevigade tegemise ees, neil pole muid kohustusi peale õppimise, puuduvad sotsiaalsed aspektid nagu töö, lapsed, kodused kohustused jm (Abigail, McKay 2001, viidatud Rammo 2010: 125–126 järgi).

Elades venekeelses keskkonnas, on keeruline leida motivatsiooni eesti keel õppida. Antud töö autor on eesti keele suhtluskursuse lektor ja ise elanud ning kasvanud Ida-Virumaal. Elatustase seal on madalam kui mujal Eestis, mis piirab ka inimeste eneseteostust. Kui riik pakub inimestele tasuta kursuseid, siis on oluline teada saada, miks inimesed ei võta keeleprobleemi tõsiselt ja olukord ei parane.

Pridāne (2012) järgi on vaja motiveerida õpilasi uuemate tehnoloogiatega, läheneda igale õpilasele individuaalselt ning loominguiliselt. Õpetaja peamine eesmärk on toetavate ja motivatsiooni suurendavate ülesannete kasutamine (Põhikooli riiklik ... 2011).

Töö autoril tekkis soov uurida Ida-Virumaa klienditeenindajate õpimotivatsiooni, kuna varem ei ole Eestis seda sihtgruppi nimetatud aspektist sügavuti uuritud. Eeltoodust lähtuvalt on töö uurimisprobleemiks täiskasvanute õpimotivatsioon eesti keele kursustel. Töö eesmärk on kindlaks teha Ida-Virumaa täiskasvanute õpimotivatsiooni mõjutavad tegurid eesti keele suhtluskursuse näitel, leida õiged õppemeetodid keele õpetamiseks ja motivatsiooni tõstmiseks.

Eespool toodud eesmärkide saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Missugune on õpilaste motivatsiooni enesehinnang eesti keele tundides?
2. Missugune on õpilaste hinnang motivatsiooni mõjutavatele teguritele?
3. Missugune on õpilaste sisemine ja väline motivatsioon?
4. Millised õppemeetodid tõstavad õpilaste motivatsiooni?

Bakalaureusetöös on kasutatud kvantitatiivset ja kvalitatiivset uurimismeetodit. Motivatsiooni uurimiseks viidi õpirühmas läbi vestlus kursuste alguses ja küsitlus kursuste alguses, keskel ja lõpus. Nii oli võimalik protsessi pidevalt jälgida ning seejuures hinnata erinevate õppemeetodite kasulikkust motivatsiooni tõstmisele ja keele parimal viisil omandamisele.

Bakalaureusetöö on jagatud teoreetiliseks ja uurimuslikuks osaks. Teoreetilises osas räägitakse motivatsioonist üldiselt ja motivatsioonist õppimisel, täiskasvanutele sobivatest õppemeetoditest ja võimalikest takistustest õppeprotsessis. Uurimuslikus osas kirjeldatakse eesti keele suhtluskursust Ida-Virumaal ülalpool loetud kriteeriumide järgi, ning analüüsitakse tulemusi.

Antud töö tulemusi kasutas autor konkreetse kursuse läbiviimisel Ida-Virumaal. Kuna töös analüüsitakse Ida-Virumaa täiskasvanud klienditeenindajate eesti keele õpimotivatsiooni ja keelekursuste õppemeetodite seoseid, loodab autor, et töö tulemustest on kasu ka teistele keeleõpetajatele.

1. Motivatsioon

Motivatsiooni mõistet kasutatakse igapäevakeeles tihti, mõtlemata selle tähendusele. Motivatsiooni on väga keeruline defineerida ja kirjanduses leidub motivatsioonile palju erinevaid definitsioone, mis on ka aja jooksul muutunud.

Eelmise sajandi alguses defineeriti inimese käitumist ühefaktorilisena. Tänapäeval vaadeldakse seda aga mitmefaktorilisena ehk uuritakse ka emotsioone. Rohkem pööratakse tähelepanu individuaalsetele erinevustele ning mõistetakse, et inimese motivatsioon on keeruline protsess. Sarnastel käitumisvormidel ei pruugi alati olla samasugused motiivid. (Krull 2000) Motivatsioon on „motiivide kogum, mis ajendab inimest mingil viisil toimima...” (Langemets jt 2009). Listeri (2012) järgi on motivatsioon jõud, mille mõjul inimene hakkab tegutsema. Iseenda motiveerimine võimaldab rohkemaid positiivseid saavutusi (Allik jt 2002; Landsberg 2003). Motiveeritud inimeses on olemas käimapanev jõud ja tahtmine tegutseda (Sirel, Haud 2002). Listeri (2012) järgi panevad motivatsiooniprotsessi käima välised või sisemised tegurid; kui need puuduvad, siis motivatsiooniprotsess aeglustub või pidurdab.

Motivatsiooni võib uurida erinevatel tasemetel, sest see on dünaamiline ja keeruline mõiste (Ryan 2012: 6). Motivatsioon vastutab käitumise suuna, intensiivsuse ja püsivuse eest – milliseid eesmärke me endale seame, palju me teeme nende saavutamiseks ja palju aega selleks kulutame. Motivatsiooni suunavad mitmed eesmärgid erineva aja jooksul. Motivatsiooniprotsessis võib näha erinevaid tasandeid: kognitiivne, füsioloogiline ja psühholoogiline. (Eysenck 2009: 55) Motivatsioon on inimese jaoks vajalik, et endale eesmärke püstitada ja aru saada, mida on nende täitmiseks vaja teha.

Dörnyei (2001: 7-8) tõi välja kuus faktorit, mida motivatsiooniga seoses uurida:

- Teadvus ja alateadvus inimese käitumise mõjutajatena. Probleem on selles, et inimese käitumine on tihti teadvustamata; juba Sigmund Freud tõi esile, et inimese käitumist mõjutavad instinktid ja sügavad ajendid. Praegused uurijad arvavad, et mõtted ja tunded, mis mõjutavad õppimist, on teadvustatud. (Dörnyei 2001: 9–10)
- Kognitiivne ja afektiivne inimkäitumine. John Schumanni teooria järgi teise keele omandamine põhineb emotsioonidel. Meie ajal kasutatakse motivatsiooniteoorias

enamasti kognitiivset lähenemist. Emotsionaalne kogemus on väga tähtis, kuid emotsiooni ja motivatsiooni mõisteid käsitletakse eraldi. (Dörnyei 2001: 10–11)

- Tavateooriate kitsendamine. Probleemiks on teooriate erinevad vaatenurgad. Iga teooria vaatab motivatsiooni oma seisukohast. (Dörnyei 2001: 11–12)
- Motivatsiooniteooriad ei arvesta seda, et inimesel võib olla mitu eesmärki ja ta teeb nende saavutamiseks erinevaid asju. Sellisel juhul peab erinevate tegevuste motivatsioon olema erinev. Uuringuid, mis tegeleksid selle küsimusega, on vähe, palju rohkem on teooriaid, mis keskenduvad ühele konkreetsele tegevusele. (Dörnyei 2001: 13–14)
- Inimese suhe ühiskonnaga. Paljud teooriad keskenduvad inimkäitumises ainult indiviidi vaatenurgale. Tegelikult on iga inimene osa ühiskonnast ja uurija peab nägema käitumise sotsiaalset perspektiiv. (Dörnyei 2001: 15–16) Parema vaatenurga saame, kui ühendame kaks suunda, individualistliku ja sotsiaalse. Sellise suuna on Robert Gardner juba loodud. (Dörnyei 2001: 66–67)
- Aja tähtsus. Motivatsiooni peab mõõtma konkreetsel ajahetkel, sest see võib muutuda ja areneda. Kauakestva tegevuse motivatsioon ei ole kunagi püsiv. (Dörnyei 2001: 16)

2. Motivatsiooniteooriad

Inimloomus on keeruline ja mitmetahuline. Kuna motivatsiooniteooriate eesmärk on inimeste käitumise ja mõtlemise seletamine, mis on keeruline ja kompleksne, siis seetõttu on välja arendatud mitmeid teooriaid selle uurimiseks. Uurimisobjektiks on inimese käitumine ja õppimine.

Motivatsiooniteoreetikute arvates on inimeste käitumisel alati põhjus, ning neid on kaks – inimesed teevad midagi, sest nad tahavad seda teha (lähenemiskäitumine), või nad tegutsevad, et midagi vältida (eemaldumiskäitumine) (Franken 2007: 4–5).

Psühholoogiasuunad, mis uurivad inimese käitumist, on motivatsioonipsühholoogia ja sotsiaalpsühholoogia. Motivatsioonipsühholoogia uurib inimeste käitumist seoses motiividega, võttes aluseks inimese mentaalsed protsessid. Sotsiaalpsühholoogia uurib indiviidi suhtumist (ingl *attitude*) ja käitumist sotsiaalses ja isikutevahelises kontekstis. (Dörnyei 2001: 19–20)

2.1. Motivatsioonipsühholoogia

Populaarsemates motivatsioonipsühholoogia teooriates on välja toodud motivatsiooni iseloomustavad tegurid: enda pädevuse tajumine, piisav iseseisvus, tagasiside ja toetuse saamine teistelt ning arendavate eesmärkide püstitamine.

Motivatsiooniteooriate eesmärgiks on olnud nende muutujate leidmine, mis lähtuvad motivatsioonitegurite piiratud arvust. Teoreetilisest vaatenurgast lähenemine toimus tänu muutujate arvu vähendamisele. Kaasaegsed uurimissuunad panevad tähele ka motivatsiooni ajalist dimensiooni ja sotsiaalseid motiive. (Dörnyei 2001: 19)

Vajaduste uuringud on eesmärgiteooriate põhjaks (Dörnyei 2001: 25). Siia kuulub ka Abraham Maslow (2007: 79-87) vajaduste hierarhia, kus on välja toodud vajaduste viis liiki: füsioloogilised vajadused, turvalisuse vajadus, armastuse ja kuuluvuse vajadus, austuse vajadus ja eneseteostuse vajadus. Kõrgema klassi vajaduste rahuldamise juurde saab inimene

asuda siis, kui madalama astme vajadused on rahuldatud. Rahuldamata vajadused panevad inimese neid täitma. Näiteks kui inimene on näljane, siis ta saab mõelda armastusest alles peale söömist. (Maslow 2007: 78–80)

2.1.1. Enesemääratlemise teooriad

Enesemääratlemise teoorias esinevad sisemise ja välise motivatsiooni mõisted. Sisemine motivatsioon tekib siis, kui ülesanne pakub huvi või naudingut. Välise motivatsiooni puhul on tähtsad tegevusega saadavad tulemused. Kolmandaks motivatsiooniseisundiks on amotivatsioon, kui puudub soov või kavatsus tegutseda (Ryan, Deci 2000: 55, 61).

Kui tegevuse aluseks on inimese isiklikud valikud, siis on tegemist enesemääratletud käitumisega. Kui valikud on tehtud nõustumise või trotsi pärast, siis see on kontrollitud käitumine. Deci ja Ryani teoorias tuleb ette mõiste „inimvajadused“. Kui inimese põhivajadused on rahuldatud, siis on motivatsiooni ja arengu kõrgeim seisund. Antud teoorias on välja toodud vajadus kompetentsi, seotuse ja autonoomia järele. Enesemääratletud regulatsiooni kasutamine on võimalik piisava autonoomia olemasolul. (Deci jt 1991: 326–328) Suurema autonoomia saavutamise võimalusel suureneb sisemine motivatsioon ja see mõjutab õppeprotsessi tõhusamini (Dickinson 1995: 171).

SISEMINE MOTIVATSIOON

Õppimine iseenda jaoks ja orienteerumine ülesandele tähendab õpilase sisemist motivatsiooni. Õpilased leiavad motivatsiooni õppimiseks ja eesmärkide saavutamiseks sisemisest rahulolust. (Piht 2004) Õppija peab ise jõudma selleni, et õppimine on enesearenguks vajalik (Märja jt 2003). Sisemist motivatsiooni võib arendada huvitavate ja meeldivate ülesannetega, mis on siiski õppija jaoks piisavalt rasked (Sirel, Haud 2002). Õpetaja saab toetada sisemise motivatsiooni arengut huvitavate õppemeetoditega, mis tekitavad õpilastes huvi ja panevad nad tööle. Krulli (2000) väitel kasvab sisemine motivatsioon siis, kui õpilased ise on aktiivsed ja huvitatud, avaldavad oma arvamust ning

kui neil on võimalus ülesandeid koostada. Kuid isegi siis, kui õpilased naudivad õppetööd ja neile on tagatud meeldiv õhkkond, ei saa olla kindel, et nende motivatsioon kasvab ja tulemused paranevad. Õpilased ei pruugi suuta ettenähtud programmi järgi ülesandeid teha jne (Krull 2000). Sisemine ja väline motivatsioon on omavahel seotud ja eraldi ei eksisteeri (Märja jt 2003).

VÄLINE MOTIVATSIOON

Väline motivatsioon tähendab väliste faktorite olemasolu, õppimist kellegi teise jaoks (Piht 2004). Need faktorid annavad õpilastele motivatsiooni saada midagi soovitud; sellisel juhul ei ole eesmärk mitte õppimine, vaid see väline faktor, mida peale õppimist või tänu õppimisele saab (Märja jt 2003). Õpilased, kes õpivad selleks, et õpetajalt kiita saada, ei süvene ainesse (Sirel, Haud 2002). Krulli (2000) selgitusel õpetab väline motivatsioon õpilast treenima, mitte mõtlema ega arutlema, kuigi õpilase oskus arvestada välist motivatsiooni parandab õppimist ja arengut. Õpilase motivatsiooni suurendavad ka õpetaja kiidusõnad, kuid kõigi puhul see ei toimi, seega peab õpetaja märkama iga õpilast. Kõverjalg (1996) arvab, et edukas õppetegevus on seotud informatsiooni hulgaga õpilase kohta. Arvesse lähevad ka kogemused ehk õpitempites on tähtis märgata kogemuste mõju ning momendil saadud tulemust. Krull (2000) on arvamusel, et väline motivatsioon ilma sisemiseta ei aita õppimist väärtustada.

2.2. Sotsiaalpsühholoogia

Sotsiaalpsühholoogias on kaks teooriat, mis käsitlevad suhtumise mõju inimese käitumisele. Põhjendatud tegevuse teooria järgi on indiviidi käitumise põhiliseks teguriks tema kavatsus, mis põhineb ühiskonna survele teatud viisil toimida. (Ajzen, Fishbein 1980, viidatud Dörnyei 2001: 29 järgi)

Lisaks ülaltoodud käsitlustele toovad Saksa psühholoogid Heinz Heckhausen ja Julius Kuhl oma tegevuse kontrolli teorias esile motivatsiooni kaks faasi. Esimene faas on otsuse eelne,

siia kuuluvad eesmärgi püstitamine, planeerimine ja kavatsused. Teine faas on otsuse järgne, siin kontrollitakse ja säilitakse motivatsiooni. Antud teorias on oluline koht motivatsiooni ajalisel komponendil, kuna aja jooksul motivatsioonitase võib muutuda. Seega ühe kursuse jooksul võivad esineda korraga nii kõrge kui madal motivatsioonitase. (Dörnyei, Skehan 2005: 617)

Esitatud teooriate põhjal on arusaadav, et motivatsiooniuringutes analüüsitakse tavaliselt indiviidi käitumist, kuid sotsiaal-kultuuriline kontekst jääb tähelepanuta. Sotsiaalse keskkonna mõju hakati arvestama ja uurima alles 1990. aastatel. (Dörnyei 2001: 30)

Uueks uurimisobjektiks oli sotsiaalne motivatsioon, mis on seotud sotsiaalse keskkonna (Weiner 1994, viidatud Dörnyei 2001: 30 järgi), motivatsiooni kultuuriliste aspektide ning vanemate, õpetajate, omasuguste grupi ja kooli mõju avaldumisega õppekeskkonnas (Dörnyei 2001: 30–34).

3. Õpimotivatsioon

Eesti keele seletava sõnaraamatu järgi tähendab õpimotivatsioon „õppima ajendavaid motiive“ (Langemets jt 2009). Õppimine eeldab, et inimene oleks motiveeritud ja õpiprotsessist huvitatud (Eisenschmidt 2004). Motivatsiooni, mis on õpilastel juba olemas, peab märkama ja õpitud materjali pidevalt kordama ja rakendama (Piht 2004).

Õpimotivatsiooni loomine on keeruline ning õpetaja peab töötama nii iga õpilasega eraldi kui ka terve klassiga (Krull 2000). Motivatsioon võib tekkida nii õppimise jooksul kui ka enne õppimist. Õppimise jooksul arenev motivatsioon sõltub õpetajast ja tema antud ülesannetest, mis omakorda mõjutavad edasist õppimist (Gagne, Driscoll 1992). Listeri (2012) järgi puudub ilma motivatsioonita õppimisel eesmärk.

Suunavate tegudega õpitegevust nimetatakse õpimotivatsiooniks (Kõverjalg 1996). Õpilased õpivad õpimotivatsiooni pärast (Täht 2009). Õppimise edukust tõstab enda õpingute kontroll, sellega kaasneb ka motivatsioon (Krull 2000). Õpitulemused sõltuvad motivatsioonist ja selle olemasolust (Täht 2012). Pässe (2013) sõnul on sisemine motivatsioon õpiprotsessis oluline. Seda tõestavad uuringutulemused, millest selgub, et sisemise õpimotivatsiooni ja õppimise vahel on positiivne seos (Pässe 2013). Õpilase aktiivsus tunnis kasvatab motivatsiooni ja annab paremaid tulemusi (I-Ying, Wan-Yu 2012).

Amesi (1992, viidanud Krull 2000) uurimuse järgi on mitmeid tegureid, mis tõstavad motivatsiooni ja huvi õppimise vastu:

1. Tavapärasest erinevad ülesanded
2. Õpitava praktiline tähendus õpilase jaoks
3. Õppija saab aru, mida kontrollitakse, ja on võimeline ise endast kontrollima
4. Erineva ülesehituse ja sisuga ülesanded
5. Õpilase jaoks püstitatud eesmärgid
6. Klassi sotsiaalsete suhtega arvestamine.

Kui ülaltoodud punkte järgitakse, siis on motivatsioon ja huvi õppimise vastu tagatud või isegi tõuseb. (Ames 1992, viidatud Krull 2000)

Oskus õppida ja informatsiooni töödelda ehk õpimotivatsioon ja sellest arusaamine kujuneb pikaajalise õppimise protsessis. Motivatsioon ei tähenda ainult õpilase huvi õppimise vastu, vaid ka õppimiseks tingimuste loomist. (Krull 2000) Õpimotivatsioon ei sõltu ainult õpilastest, väga suurt rolli mängib seejuures ka õpetaja (Piht 2004).

4. Õpimotivatsiooni mõjutavad tegurid

Tugev õpilane on motiveeritud õpilane, temas on vaimset jõudu ning ta suudab lahendada raskemaid ülesandeid (Gagne, Driscoll 1992). Ames ja Archeri (1988) uuring näitas, et edasijõudnud õpilasi mõjutab õigesti valitud õppestrateegia. Klassi üldist arengut mõjutab huvi õppimise vastu ja õpilaste kaasamine õppimisse. Juhul kui õpilastel on valik, milliste ülesannetega tegeleda, saavutavad nad paremad pikaajalisi tulemusi.

Krulli (2000) sõnul on eesmärgi püstitamisel tähtis, et see oleks jõukohane ja kannaks õpilase jaoks mingit väärtust. Kui üks komponent on puudu, siis ei hakka õpilane selle eesmärgi täitmise nimel pingutama. (Krull 2000) Motivatsiooni arenemise jaoks on aga vaja, et õpilane ülesannet täites pingutaks. Seega ei tohi ülesanne olla õpilase jaoks lihtsalt jõukohane, vaid natuke keerulisem. Kui püstitatud eesmärk on saavutatud ja vajadused motiveeritud õppetegevusega rahuldatud, siis on õpimotivatsiooni tsükkel lõppenud. (Kõverjalg 1996)

Õpimotivatsioon eeldab tugevat soovi õppida, õpinguid alustada ja neid jätkata. Eesmärgi püstitamine ja selle saavutamine on õppimisel tugev motivatsiooniallikas. Raskemate eesmärkide saavutamine mõjutab motivatsiooni (Gagne, Driscoll 1992). Motivatsiooniallikaks võib olla püüd saavutada mingit eesmärki või kontrolli millegi üle. Pikaajalise eesmärgi saavutamiseks on vajalik tugev motivatsioon (Krull 2000). Valed ja vähesed õppemeetodid võivad põhjustada õpimotivatsiooni puuduse või languse (Piht 2004). Kuigi isegi sel juhul võivad motivatsiooni tõsta õpingutevälised tegevused (Krull 2000). Katzi ja Assori (2007) uurimus tõestas, et õpilaste motiveerimiseks peab õpetaja arvestama, et nad on erinevad, neil on erinevad huvid, oskused, eesmärgid ja kultuuriline taust. Tunni planeerimisel tuleb kõige keerulisem materjal anda tunni alguses, sest just sel ajal on õppimise energia kõige tugevam. Pärast seda on kasulik haarata õpilased aktiivselt kaasa mõtlema. Teoreetiline materjal on peale lõunat halvasti tajutav. Tuleb kasutada aktiivsust nõudvaid ülesandeid. Kasu toob ka aine seostamine praktiliste tegevustega. (Sirel, Haud 2002)

Leppiku (2006) järgi sõltub õpimotivatsioon ka emotsionaalsest seisundist. Instinkt õppida ja huvi õppimise vastu võivad õpilastel tihti kaduda ja seoses sellega jagab Leppik (2006) mitmeid soovitusi motivatsiooni hoidmiseks:

- Üks tähtsamaid motivaatoreid õpilaste jaoks on hindamissüsteem. Motivatsiooni aitab tõsta individualiseeritud hindamine.
- Selleks et õpilaste õpihuvi ei langeks, peab õpetaja teoreetilist materjali seletama nii, et kõik saaksid sellest aru.
- Õpilase tehtavate vigade puhul on oluline, kui õpetaja pöörab tähelepanu nii veale kui parandatud tulemusele.
- Õpetaja peab erinevalt lähenema introvertidele ja ekstravertidele. Introverte motiveerib hea tulemus, ekstraverte aga teiste tunnustus.

Edu mõjutab motivatsiooni. Leppiku (2006) väitel, õpetaja isegi väike pingutus õpilaste motivatsiooni tõstmiseks juba kasvatab õpilaste huvi õppimise vastu ja motivatsioon tõuseb. Tagasiside on väga tähtis, see tekitab õpilastes rahulolu ja enesekindlust (Piht 2004). Õpilase arusaamine sellest, et ta on ennast ületanud, mõjub innustavalt (Gagne, Driscoll 1992). Kool saab üritada muuta keskkonda, vaadates rohkem sisemisele motivatsioonile ja tulemustele, ning sellisel juhul õpilaste motivatsioon kasvab (Linnenbrink 2002). Tapola ja Niemivirta (2008) uuringus leiti, et õpikeskkond peab arvestama õpilaste erinevuste ja individuaalsusega. Motivatsioonini, eesmärgile suunatud tegevuseni on võimalik jõuda ainult pingutades (Kidron 2005). Maslow vajaduste hierarhia tõestab, et alles pärast füsioloogiliste vajaduste rahuldamist hakkab inimene mõtlema kõrgematest vajadustest (Kidron 2005).

5. Võõrkeeleeõpe ja motivatsioon

Kui eesti keel ei ole isikule emakeel, siis võib seda õppida teise keelena või võõrkeelena. Teine keel (ingl *second language*) on kasutusel keskkonnas, kus õppija viibib, kuigi ingliskeelne mõiste *second language* tähendab sageli iga võõrkeelt, seejuures ei tehta vahet teise keele ja võõrkeelee vahel (Ellis 2008: 5). Kui püütakse eristada võõrkeelt ja teist keelt, siis võõrkeel (ingl *foreign language*) tavaliselt ei oma erilist sidet õppija keskkonnaga. Selle keele kasutamine on võimalik välismaal ning see omandatakse keeletundides (Vare 1998: 40).

Teise keele eduka omandamise üks määravatest teguritest on motivatsioon (Dörnyei, Skehan 2005: 589). Emakeele õppimine on osa kasvamisest ja seda on vaja suhtlemiseks oma lähedastega. Sama ei saa öelda teise keele omandamise kohta, selle kasutamine võib piirduda õppetundidega. Koos teise keele õppimisega tulevad ka teadmised teisest kultuurist, seega on keeleõpe tugevalt seotud emakeelest erineva sotsiaal-kultuurilise dimensiooniga. Teise keele õppimise keerukus on loonud mitmeid motivatsiooniteooriaid. (Dörnyei 2001: 46) Selles valdkonnas on kõige tuntum Robert Gardneri motivatsiooniteooria (Dörnyei 2001: 46–47).

Gardneri sotsiaal-hariduslikus mudelis on kolm komponenti. Esimene on suhtumine õppesituatsiooni, mis on näha hinnangust õpetajale ja kursusele. Teine on integratiivsus, mis hõlmab integratiivset orientatsiooni, huvi võõrkeelee vastu ja suhtumist selle keele rääkijatesse. Kolmas on motivatsioon, mis koosneb motivatsiooni tugevusest, soovist keelt õppida ning suhtumisest keele õppimisse. (Masgoret, Gardner 2003: 124–125)

Peale ülalnimetatud kolme komponendi on olemas ka orientatsioonid – instrumentaalne ja integratiivne. Viimane näitab indiviidi soovi keele omandada selleks, et läheneda uuele sihtgrupile. Huvi keele vastu kasvab huviks terve seda keelt kõneleva kogukonna vastu. Instrumentaalse orientatsiooni puhul otsivad õppijad keeleõppimisest mingit kasu (uus töökoht, parem haridus vms). Keele valdajad ja uued sihtrühmad ei huvita õppijat. Orientatsiooni olemasolu ei ole motivatsiooniga seotud. Kui sotsiaal-haridusliku mudeli järgi on motivatsioon keeleõpet enim mõjutav tegur, siis instrumentaalne orientatsioon võib

samuti toetada õpet ja anda isegi paremaid tulemusi kui integratiivne orientatsioon, juhul kui õppija motivatsioon on kõrge. (Masgoret, Gardner 2003: 129)

Orientatsioon näitab õppimise põhjuseid, motivatsioon aga aitab suunata püüdlust keel omandada (Ellis 2000: 509). Oma teorias kasutab Gardner motivatsiooni ja orientatsiooni mõisteid eraldi, kuid kirjanduses võivad need esineda sünonüümidena, motivatsiooni integratiivne ja instrumentaalne käsitus võivad kokku langeda integratiivse ja instrumentaalse orientatsiooni iseloomustega (vt näiteks Saville-Troike 2006: 86). Gardneri mudeli järgi toetavad integratiivsus ja suhtumine õppesituatsiooni motivatsiooni kui teise keele eduka omandamise mõjutajat (Masgoret, Gardner 2003: 128–129). Nendest kolmest komponendist moodustub integratiivne motivatsioon (Masgoret, Gardner 2003: 128). Kultuuriline ja hariduslik kontekst mõjutab integratiivsust ja suhtumist õppesituatsiooni, need mõjud peegelduvad motivatsioonis keelt õppida ja kasutada (Gardner 2007: 14).

Gardneri ja kolleegide uuringute metaanalüüsi järgi kõige tugevamalt on teise keele omandamine seotud edukusega, vaatamata sellele, et kõik mudeli komponendid ja orientatsioonid on positiivselt seotud teise keele õppimise edukusega. Gardneri mudel eeldab, et teised komponendid ja orientatsioonid mõjutavad edukust motivatsiooni kaudu. Motivatsiooni mõjutab omakorda teiste komponentide ja orientatsiooni muutmine. Keelekeskkond ega vanuselised erinevused analüüsi ei mõjutanud. (Masgoret, Gardner 2003: 156, 158–159)

Tõenäoliselt avaldavad keeleõppe saavutused ja motivatsioon vastastikust mõju. Kõrge motivatsioon annab häid tulemusi keeleõppes ja head tulemused annavad kõrge motivatsiooni. Selline seos on ka vastupidine, st madal motivatsioon annab halbu tulemusi ning halvad tulemused annavad madala motivatsiooni keelt õppida. (Ellis 2000: 515)

Richard Clément kasutas ootuste-väärtuste teooria elemente oma keelelise enesemääratlemise kontseptsioonis. Enesemääratlemine on usk oma ülesannetega hakkama saamisenesse. (Dörnyei 2001: 55–56) Kui teist keelt rääkijate keskkond on avatud ja annab võimalust endaga regulaarselt suhelda ja positiivseid sidemeid luua, siis muutub keeleõppija keele kasutamisel enesekindlamaks. Seda nimetatakse keeleliseks enesekindluseks. Kui õppija tajub, et tema pädevus keele kasutamisel suureneb ja ärevus väheneb, siis muutub ta enesekindlamaks. Niimoodi soodustavad keelekontaktid keele valdajatega veel ühe motivatsiooniteguri arengut. (Clément jt 1994: 422–423)

Clémenti jt (1994) mudeli üks kolmest käsitletud komponendist teise keele õppimise kontekstis on keeleline enesekindlus. Teised käsitletud elemendid on õpikeskkonna hindamine ja integratiivne motivatsioon. Keelelist enesekindlust mõjutavad mõlemad – keeletunnid ja kontaktid sihtkeele valdajatega. Kui klassis on hea õhkkond, mõjutab see õpilast paremaid tulemusi saavutama ja aktiivsem olema, samas kui keelekeskkonnas saadud muljed ja kogemused mõjutavad omakorda õppija käitumist keeletunnis. (Clément jt 1994: 441–442)

Enesemääratlemise teoorias teise keele õppimise kontekstis on tekkinud idee sisemisest motivatsioonist ja õppija autonoomsusest (Dörnyei 2001: 58–59). H. Douglas Brown (2000: 59) väidab, et kui õpilasel on isiklik sügav side konkreetse ülesandega, siis see tundub talle huvitavam ja kasulik. Seega õppeprotsessi parandamiseks on kasulik õpilaste käest teada saada, mis on nende sisemised motiivid ja mis neid huvitab, ning arvestada seda ülesannete koostamisel. Ainuke väline mõjutegur, mis on üks võimalusest sisemist motivatsiooni tugevdada, on positiivne tagasiside, selle toime võib säilida pikemat aega. (Brown 2000: 77)

Õppija autonoomsuse mõistet võib selgitada erinevalt: kuidas õppija suudab iseseisvalt õppida ja kuidas ta suhtub iseseisvasse õppimisse (Dickinson 1995: 167). Õppija autonoomsus on seotus positiivsete õpitulemustega ja suurenenud motivatsiooniga. Autonoomsus tähendab õpilase iseseisvust õpingutel, nende kontrollimist ja ebaõnnestumise põhjuse otsimist enda tegevustes, mitte välistes tegurites. (Dickinson 1995: 173–174)

Erinevate keskkonnastiimulite töötlemist inimese ajus, samuti nende reaktsiooni käsitleb John Schumanni neurobioloogiline mudel (Dörnyei 2001: 61).

Selle mudeli järgi töötleb aju stiimuleid viie kriteeriumi järgi:

- uudsus
  - meeldivus
  - olulisus eesmärgi saavutamiseks
  - toimetulekupotentsiaal – indiviidi arvamus enda hakkama saamisest
  - enese- ja sotsiaalne kuvand – ühiskonna normid ja indiviidi ettekujutus endast.
- (Dörnyei 2001)

6. Meetod ja materjal

Bakalaureusetöö eesmärk oli teha selgeks täiskasvanute eesti keele õppimise motivatsioon Kamelia koolituskeskuse suhtluskursusel, uurida, kas ja kuidas on motivatsioon seotud õpitulemustega. Seda uuriti kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt. Teoreetilises osas tõi töö autor välja, et motivatsioon mängib suurt rolli teise keele omandamisel (Gardner 2007: 9–10). Bakalaureusetöö eesmärk oli uurida, kuidas motivatsioon õpingute alguses ja õpingute jooksul mõjutab õpitulemust.

Nende küsimuste uurimiseks tehti intervjuud kursuse alguses ja küsitlused kursuse alguses, keskel ja lõpus. Intervjuud aitasid paremini näha õpilaste motivatsiooni ja valmisolekut õppida. Küsitluse abil on tehtud peamine uuring. Küsimustik koosneb 20 väitest. Need omakorda jagunevad kolmeks teemaks: sisemine (1.–5. väide) ja väline motivatsioon (6.–10. väide) ning motivatsiooni mõjuvad tegurid (11.–20. väide). Väiteid sai hinnata 10-palli skaalal, kus 1 tähendas „üldse ei ole nõus“ ja 10 „olen täiesti nõus“ (vt. lisa 1).

Õppemeetodid olid valitud vastavalt õppija tasemele ja soovile. Vaatamata sellele, et töö toimus grupis, tehti iga õppijaga eraldi tööd ja talle läheneti individuaalselt. Kursusel kasutati kommunikatiivset ja aktiivõppe metoodikat, paaris- ja grupidööd, dialooge, rääkimisülesandeid, rollimänge, kuulamisharjutusi ja vestlusringe.

6.1. Kamelia koolituskeskuse eesti keele suhtluskeele kursus

Suhtluskeele kursused hõlmavad igapäevaelus kasutatavaid teemasid. Kuna keeleõppijate põhiprobleemiks on enamasti vähene julgus võõrkeeles suhelda, siis suhtluskeele kursus keskendubki eeskätt väljendusoskuse arendamisele ja annab kindluse õpitavas keeles suhelda. Tähelepanuta ei jää ka grammatikaalased teadmised. Õpimotivatsiooni toetab turvaline keskkond (rutiintegevused, näitlikkus, individuaalne lähenemine õppijatele, huvitav ja suhtlemiseks vajalik õppematerjal). Teemade ja õppetundide sisu arutatakse läbi koos õpilastega. Tähelepanu keskpunktis on suulise kõne (kuulamine, rääkimine) arendamine. Õppetöös lähtutakse olemasolevast keele valdamise tasemest ning õppimise

kogemusest. Autentsete tekstide kasutamine seob õppetöö tihedalt keelekeskkonna ja kultuuriga. Õpilasi suunatakse iseseisvalt leidma keelekeskkonnast autentseid materjale ja neid õppetundides tutvustama. Õppimisvõime tulemuslikkuse parandamise aluseks on sihipärane õpioskuste kujundamine (initsiatiiv rääkimissituatsioonide leidmisel, riskivalmidus suhtlemisel, sõnavara ja grammatikareeglite omandamise tehnikad, aktiivõppemeetodid suhtlemisoskuste kujundamiseks).

Grammatika omandamine toimub peamiselt leksikaalselt, sõnavara grammatikana. Võimaluse korra jõutakse kõnepraktikas omandatu põhjal grammatiliste üldistusteni. Õpikukeskselt vormimoodustuste õpetamiselt/õppimiselt minnakse järk-järgult üle grammatiliste vahendite praktilisele kasutamisele.

Õpilaste keeleoskuse arengu hindamisel lähtutakse protsessi hindamise põhimõtetest – võimalikult positiivsetest ilmingutest lähtuv hinnang edasiliikumisele ning õpperühma töös osalemisele. Õpetajapoolse hinnangu andmisega kaasneb hindamiskriteeriumite tutvustamine õppijaile.

Õppeplaani on välja töötanud Kamelia koolituskeskuse direktor Anneli Kõöba-Orlov (vt. lisa 2).

6.2. Kursuse algus ja intervjuu

Kursuse alguseks oli õppima tulnud 20 inimest. Kõik õppijad olid klienditeenindajad, enamasti Maxima ja Grossi toidupoodidest, mõned üksikud olid ka teistest asutustest. Õpilaste jaoks olid need kursused tasuta ja toimusid 2018. aasta veebruari lõpust iga päev kolm kuud.

Kursuse alustajate loodetav tase oli A2–B1, see tähendab et suulise kursuse õpilased pidid olema juba jõudnud tasemele, kus saab praktiseerida kõnet. Reaalsuses ei saanud rohkem kui pooled õpilased kas mitte millestki aru või taipasid vähem kui poolt sellest, kui autor esimest korda astus nende ette ja hakkas endast ja kursusest rääkima. Keegi ei öelnud, et ei saa aru, aga sellest sai aimu tutvumiskõne lõpus.

Enne õppetööd ja kohe peale tutvumist viidi läbi üks test (vt lisa 3), mis oli oodatavast tasemest lihtsam, eesmärgiga tõsta õpilaste enesehinnangut ja motivatsiooni. Tegelikuses jagunesid õppijad taseme järgi kolmeks grupiks: esimeses grupis olid õppijad A1-A10, teises A11-A15 ja kolmandas A16-A20.

Õpilased A1-A10 ei teinud testi isegi lahti, panid pastaka lauale ja väitsid, et nad ei oska eesti keelt absoluutselt. Abist nad keeldusid ja nägid välja ärritunute ja kartlike. Peale abi saamist vastasid nad kõigile küsimustele, nende tuju ja õhkkond grupis paranes. Tegelik tase peale testi oli 0-A1.

Samal ajal õpilased A11-A15 hoidsid pidevalt käsi üleval, näidates sellega, et neil on abi vaja. Oli palju küsimusi ja täpsustusi. Nende ja õpetaja vahel toimus aktiivne grupitöö. Tegelik tase selles grupis oli A1-A2.

Õpilased A16-A20 ei küsinud ühtegi küsimust, tegid testi ära kiiresti ja see osutus neile väga kergeks. Nende tegelik tase oli A2-B1.

Teiseks sissejuhatavaks katseks oli vestlus. Viidi läbi intervjuu, mis aitas paremini näha õpilaste motivatsiooni ja valmisolekut õppida. Taust ja kokkupuude eesti keelega oli peaaegu kõigil samasugune. Alljärgnevalt näited, mis iseloomustavad tüüpilist õppijat.

A1 lapsepõlv oli möödunud nõukogudeaegses Eestis, kuni ta kolis Venemaale. 28 aastat hiljem naases ta Eestisse ja tuli kohe kursusele eesti keelt õppima; varasemat kokkupuudet eesti keelega ei olnud. Tema eesmärgiks on elutustaseme tõstmine, arusaamine sellest, et riigikeel peab selge olema, et paremini eluga toime tulla.

A2 tuli Eestisse ühe aasta eest isiklikel põhjustel, siin ta abiellus ja kavatseb Eestisse jääda. Tema arvates peab ta eesti keele selgeks õppima. Enne kursust üritas ta õppida iseseisvalt, kuid see ei tulnud hästi välja ja ta tuli kursusele.

A12 on Eestis elanud terve elu, kuid tal ei ole kodakondsust. Ta soovib seda saada, et külastada oma poega Inglismaal.

Kõigil oli ka motivatsioon osata keelt paremini, et suhelda tööl klientidega.

6.3. Õppemeetodid ja võtted

Lisaks grammatika ja sõnavara õppimisele kasutas autor aktiivõppe meetodeid ja erinevaid võtteid, mis olid suunatud motivatsiooni tõstmisele.

Üks selline õppevõte oli ekskursioon Tartusse. Nimetatud õppevõte sai valitud pärast seda, kui klassis oli käsitletud reisimise teemat ning selgus, et Tartus oli käinud kogu klassist kolm inimest, kaks neist rohkem kui kaheksa aastat tagasi arsti juures. Õpilased pidid kodutööna valmistama ette fraasid, mis võiksid kasuks olla hotellis ja kohvikus, ning linna vaatamisväärsustest rääkimine.

Õpilased olid kodus korralikult valmistunud. Esimese asjana oli programmis hotelli külastus. Seal ootas õpilasi tore administraator, kes aitas neid õppetöös ja rääkis õpilastega. Kursuslaste eesmärgiks oli sisseregistreerimine. Osad neist olid hotellis esimest korda ja kõik olid esimest korda sellises tõsiselises situatsioonis. Esimene ülesanne õnnestus väga hästi, õhkkond oli soe ja sõbralik, õpilased said rääkida hotelli personaliga: juhatajaga, toateenijatega ja administraatoritega. Oli tore vaadata, kuidas nad üritasid ja naeratasid, tundsid huvi selle situatsiooni vastu ja neile meeldis, et nad suutsid juba keelt iseseisvalt kasutada. Suur hirm, mis oli enne ülesannet, kadus, ja lõpus joodi koos teed ja räägiti hotelli personaliga eesti keeles oma elust ja kursusel tehtavatest pingutustest.

Teiseks ülesandeks oli kohvikus käimine, kus õpilastel oli vaja menüüst toit valida, tellida ja küsimusi esitada. Sellega said kõik väga hästi hakkama. Oli näha õpilaste uhkust, et nad said rääkida ja et selles ei olnud midagi hirmutavat.

Edasi liikusime linna, kus kõik õpilased valisid endale ühe vaatamisväärsuse ja rääkisid sellest lühidalt. See oli huvitav, sest suurem osa neist polnud kunagi Tartus käinud ja selline ekskursioon oli neile väga kasulik.

Pärast seda oli kursuslastel vaba aeg, mida nad veetsid Lõunakeskuses. See oli esimene kord, kui autor nägi oma õpilasi nii rõõmsatena. Nad naersid, vaatasid ringi, üllatusid erinevaid asju nähes ning üritasid endiselt kasutada oma keeleoskust, kuigi see ei olnud enam kohustuslik.

Peale seda reisi paranesid õpilaste tulemused ja motivatsioon märgatavalt. Kohalkäimine ja teadmiste testide tulemused paranesid ning õhkkond klassiruumis muutus veel sõbralikumaks.

Autor kasutas veel mõnda õppevõtet väljaspool klassi, näiteks poes käimist ja seal asjade nimetuste õppimist. Kuigi kõik õpilased töötasid poes, teadsid nad ainult oma ala tooteid. Grupp käis ka õues loodust avastamas ja kirjeldamas.

Klassis sees olid huvitavateks tegevusteks eesti filmide vaatamine („Klass“, „Kevade“), kaasaegsete ja vanade eesti laulude laulmine. Mängisime ka mängu, mis oli tegelikult mõeldud lastele, kuid tõsised ja kurvad inimesed muutusid kohe rõõmsateks ning lausa puhkasid eesti keele tundides peale rasket tööpäeva või koduseid töid.

6.4. Probleemid õpetamisel

Kuigi vanus ei mõjutanud kuidagi õpilaste tulemusi, kes kohal käisid. Täiskasvanuid õpetada on raskem kui kooliõpilasi. Siin avaldavad mõju sotsiaalsed faktorid nagu pere, töö ja kodused kohustused, kevadel lisanduvad sellesse nimekirja ka haigused ja aiatööd. Lisaks mõjutab õppijaid motivatsioonipuudus. Arvestades, et kursused algasid kevadel ja iga nädalaga oli kohalkäijaid üha vähem ja vähem, oli keeruline tõsta nende inimeste motivatsiooni, kes kohal ei käinud. Lõpuks suudeti motivatsiooni tõsta ja kohalkäijaid oli rohkem, kuid sotsiaalne faktor on see, mida peab kindlasti arvestama täiskasvanute õpetamisel. Kui algne motivatsioon puudub, siis prioriteedid õpilastel on teistel asjadel, oluline nende jaoks on vaba aeg, hovid, puhkus ja perega aja veetmine. Kui õppimine ei tundu huvitav, puudub motivatsioon, siis keelduvad nad kohal käimisest ning õpetajal on raske olukorda parandada.

7. Tulemused

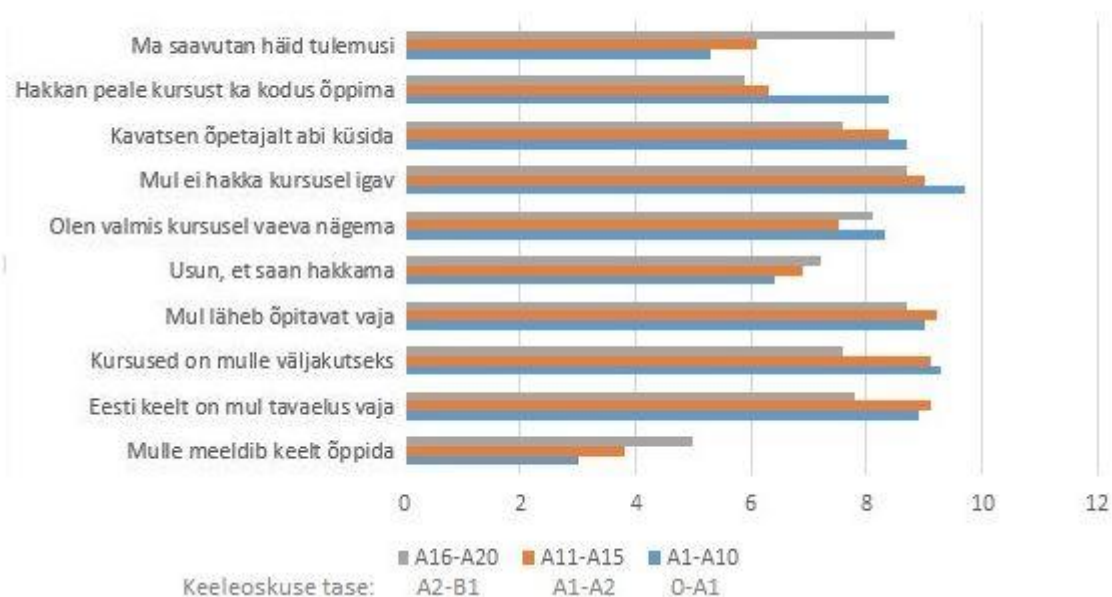
Töö eesmärgiks oli välja selgitada Ida-Virumaa täiskasvanute õpimotivatsioon ja hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele eesti keele kursuse näitel. Paljud uurijad (Lindgren, Weiner, Döenyey, Gardner, Suter) on tõestanud, et üks põhitegur võõrkeele õppimisel on motivatsioon. On palju faktoreid, mis panevad inimesi õppimisest huvituma. Motivatsiooni leidmine on raske ülesanne, eriti veel siis, kui jutt käib eesti keele õppimisest piirkonnas, kus venekeelseid elanikke on palju ja puudub vajadus ja võimalus kasutada eesti keelt. Ida-Virumaal puudub ilmne vajadus eesti keele õppimiseks, kuna isegi seal elavad eestlased valdavad vene keelt, nõnda et venelased saavad tööl ja igapäevases elus hakkama ilma eesti keeleta.

Esimene uurimisküsimus oli: missuguseks hindavad Ida-Virumaa täiskasvanud õpilased oma motivatsiooni tundides käia? Intervjuu näitas, et alguses hindasid õpilased oma motivatsiooni eesti keele kursusel käia madalalt, kuid kursuse edenedes motivatsioon paranes. Alguses oli peaaegu kõigil üks ja sama vastus motivatsiooniküsimusele - õppimine on õpilastele vajalik, et enda töökohal paremini hakkama saada. Motivatsiooni võib nimetada psühholoogiliseks protsessiks, mis mõjutab inimeste tegevust ja paneb neid lahendama ülesandeid (Zusho, Pintrich 2003). Oli näha, et õpilased ei tundnud huvi õppimise vastu ja ilmselt ei oodanud midagi endalt ja kursuselt. See tähendab, et õpilastel polnud huvi isegi õppima hakata kursusel. Alguses oli sisemine motivatsioon natuke kõrgem kui väline, kursuse lõpuks mõlemad tõusid ja saavutasid motivatsiooni tasakaalu, mis on õppimiseks vajalik. Uuring näitas, et mida paremini õpilased keelt valdasid, seda kõrgem oli nende motivatsioon alguses ja seda vähem see muutus.

Teiseks uurimusküsimuseks oli: missugused on Ida-Virumaa täiskasvanud õpilaste hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele? Kõige madalama hinnangu andsid õpilased väidetele “Mulle meeldib keelt õppida” ja “Ma saavutan häid tulemusi”. Kõige kõrgem hinnang anti väitele “Mul ei hakka kursusel igav” ja “Õpitavat läheb mul vaja”. Nagu jooniselt 1 näha, ei muuda keeleoskuse tase oluliselt tulemusi.

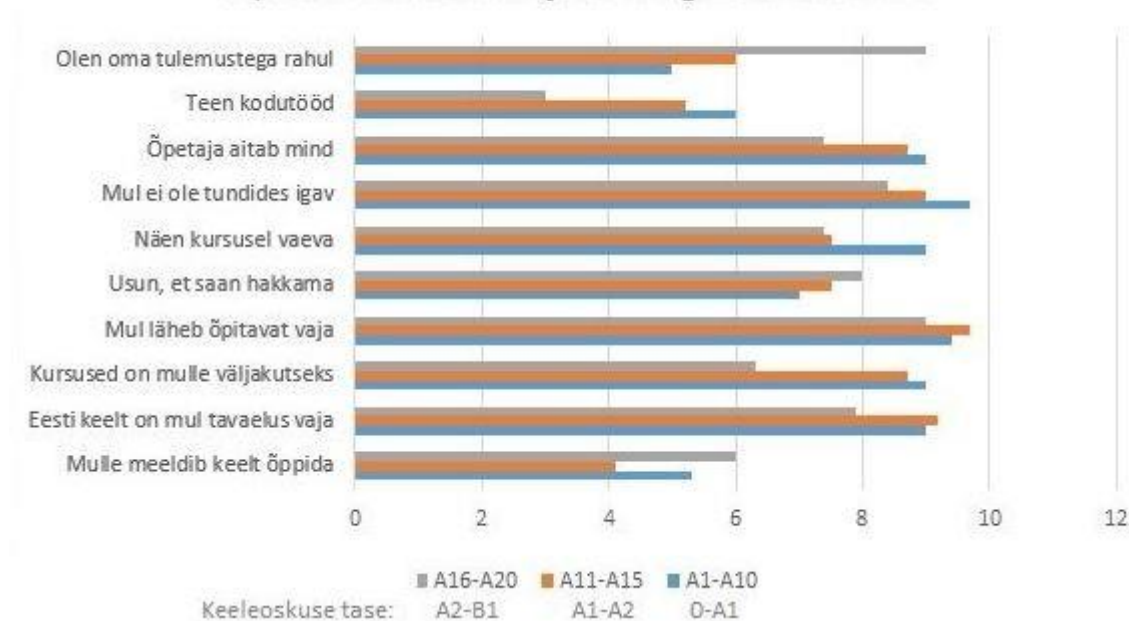
Õpimotivatsiooni mõjuvate tegurite mediaanid

Joonis 1. Õpimotivatsiooni mõjuvate tegurite mediaanid. Õpingute algus.

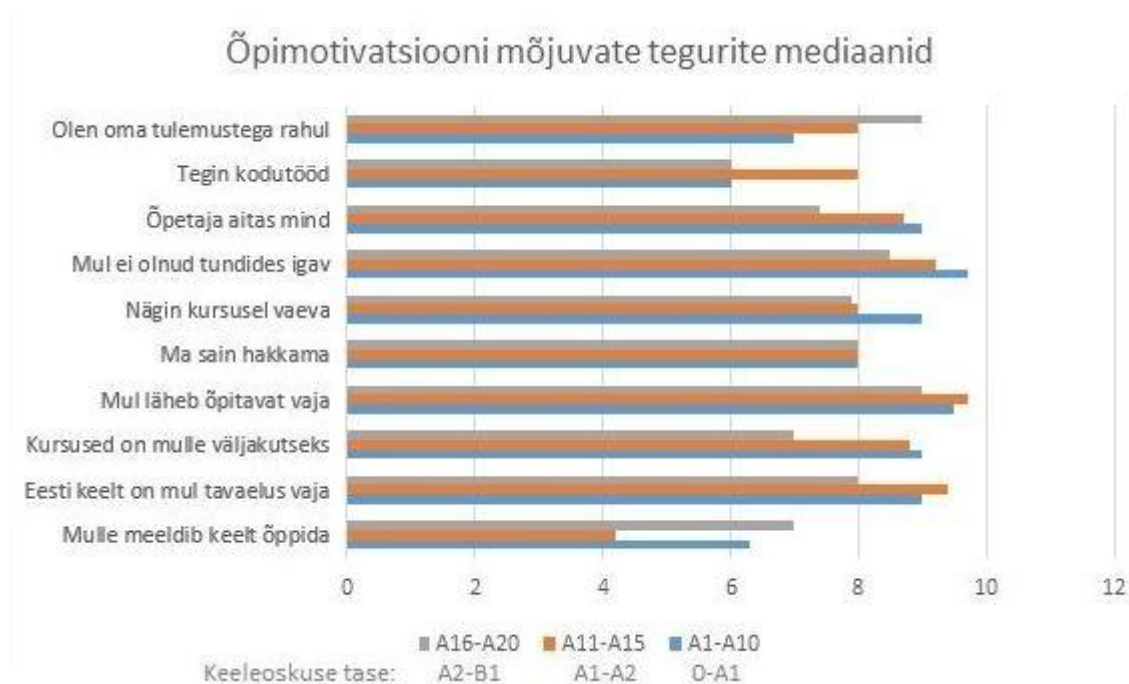
Kursuse keskpaigaks olid motivatsiooni mõjutavad tegurid vähe muutunud. Oma tulemustega olid rohkem rahul kõrgema tasemega õpilased, samas kui madalama tasemega õpilastel oli rahulolu muutunud väiksemaks. Kodutööde tegijaid oli vähem, kui alguses sellega tegeleda plaaninuid. Kodutöid tegid vähem õpilased A1-A10 ja rohkem õpilased A16-A20. Huvi keele õppimise vastu kasvas kõigil, seda kajastab väide “Mulle meeldib keelt õppida”. Kõik ülejäänud näitajad jäid kas samaks võid muutusid natukene. Keskmise tasemega õpilased on keskel, nende tulemus palju ei muutunud, domineeris stabiilsus.

Õpimotivatsiooni mõjuvate tegurite mediaanid

Joonis 2. Õpimotivatsiooni mõjuvate tegurite mediaanid. Õpingute keskpaik.

Kursuse lõpuks kasvasid kõik näitajad, mis tähendab, et motivatsioon suurenes. Kui võrrelda esimest küsitlust viimasega, siis olid tulemused muutunud kõigil õpilastel. Sobivate õppemeetodite kasutamine ja individuaalne lähenemine aitasid kasvatada Ida-Virumaa täiskasvanutel motivatsiooni eesti keele õppida. Jooniselt 3 on näha, kui kõrged olid tulemused võrreldes esimese küsitlusega.

Joonis 3. Õpimotivatsiooni mõjuvate tegurite mediaanid. Õpingute lõpp.

Motivatsiooni tõstmiseks peavad õpilased seostama õpitavat tavaeluga (Sirel, Haud 2002). Uuring näitas, et oluline oli seletada õpilastele õpitavat kasutamist tavaelu näitel. Motivatsiooni arenemisel on mitu motiivi: tunded, vajadused, veendumused, väärtused, hoiakud ja huvid (Lindgren, Suter 1994). Need motiivid tekivad vajaduste rahuldamise soovist (Bachmann, Maruste 2008).

Peale ekskursiooni Tartusse, kaupluses käimist ja õues jalutamist paranes õpilaste tähelepanu tundides, kodutööde arv ja kvaliteet ning iganädalaste testide tulemused. Just siis, kui õpilased nägid, milleks nad keelt õpivad, nende motivatsioon kasvas.

Kolmas uurimisküsimus oli: missugune on õpilaste sisemine ja väline motivatsioon?

Tabel 1 näitab, et kursuse alguses oli õpilaste motivatsioon peaaegu ühtlaselt madal. Õpilastel, kellel tase oli madalam, oli kõige väiksem sisemine motivatsioon, samas kui väline motivatsioon oli neil palju kõrgem. Keskmise tasemega õpilaste sisemine motivatsioon oli natuke suurem, kuid väline motivatsioon madalam kui madala tasemega õpilastel. Kõige kõrgema tasemega õpilastel oli kõige tugevam sisemine motivatsioon; väline motivatsioon oli kõrgem kui madala tasemega õpilastel, aga madalam kesktaseme õpilastest. See

tähendab, et madala tasemega õpilastel on olemas pigem väline motivatsioon, kõrge tasemega õpilastel sisemine motivatsioon. Kesktaseme õpilastel on see tasakaalus.

Tabel 1. Sisemine ja väline motivatsioon kursuse alguses.

	Osalejate arv	Sisemise motivatsiooni mediaanid	Välise motivatsiooni mediaanid
A1-A10	10	4,3	5,2
A11-A15	5	4,7	4,3
A16-A20	5	5,9	5

Peale kuu aega kestnud õpinguid tehti veel üks küsitlus. Nüüd võib näha, et kõige tugevamini muutus algtasemega õpilaste sisemine motivatsioon. Kõrgtasemega õpilaste väline motivatsioon jäi samaks. Üldiselt kasvas kõigil õpilastel rohkem sisemine motivatsioon; väline motivatsioon kasvas ka, kuid mitte nii palju. Algtaseme õpilaste üldmotivatsioon kasvas kõige rohkem, kõrgtasemega õpilastel kõige vähem.

Tabel 2. Sisemine ja väline motivatsioon õpingute keskel.

	Osalejate arv	Sisemise motivatsiooni mediaanid	Välise motivatsiooni mediaanid
A1-A10	10	6,1 (+1,8)	5,3 (+0,1)
A11-A15	5	5,4 (+0,7)	4,6 (+0,3)
A16-A20	5	6,8 (+0,7)	5 (0)

Kursuse lõpus täitsid õpilased küsimustiku viimast korda. Kõige suurem areng oli jälle toimunud algtasemega õpilastel sisemises motivatsioonis. Suur kasv oli ka kõrgtasemega õpilaste välises motivatsioonis. Üldiselt olid head tulemused kõrg- ja algtasemega õpilastel, kesktasemega õpilased on jälle nende vahepeal tasakaalus.

Tabel 3. Sisemine ja väline motivatsioon õpingute lõpus.

	Osalejate arv	Sisemise motivatsiooni mediaanid	Välise motivatsiooni mediaanid
A1-A10	10	8,1 (+3,8)	6,8 (+1,6)
A11-A15	5	7,3 (+2,6)	7,1 (+2,2)
A16-A20	5	7,1 (+1,2)	8 (+3)

Alguses oli sisemine motivatsioon natuke kõrgem kui väline, kursuse lõpuks mõlemad tõusid ja saavutasid motivatsiooni tasakaalu, mis on vajalik õppimiseks. Uuring näitas, et mida paremini õpilased keelt valdasid, seda kõrgem oli nende motivatsioon alguses ja seda vähem see muutus.

Neljas küsimus oli: millised õppemeetodid tõstavad õpilaste motivatsiooni? Motivatsiooni mõjutab edu. Leppiku (2006) väitel tõuseb õpimotivatsioon ja paraneb huvi õppimise vastu siis, kui õpilased on motiveeritud. Antud uurimuses sai autor õigete võtetega äratada Ida-Virumaa täiskasvanutes huvi ja tõsta motivatsiooni. Linnenbrinki (2002) järgi võiksid õpetajad ja kool teha suuremat tööd õpilaste motivatsiooni tõstmiseks, keskendudes just sisemisele motivatsioonile ja muutes õpikeskkonda. Käesolev uuring tehti ühe väikse grupiga ja õppevõtted olid valitud iga õpilase jaoks eraldi. Seega ei saa seda üldistada igale täiskasvanute grupile Eestis või Ida-Virumaal. Kuid järeldusi saab sellest ikkagi teha – Ida-Virumaa täiskasvanud, kellel puudub motivatsioon, suudavad õppida. Peaasi on tõsta nende motivatsiooni, siis hakkavad nad ka huviga õppima.

Õpilased A1, A2 ja A12, kellel oli alguses erinev motivatsioon, saavutasid paremaid tulemusi, kui ülejäänud grupp, ning isegi käisid kursusel peale enda grupi lõpetamist, et nende eesti keele oskus veelgi paraneks. See tõestab taas, et õppimisel on motivatsioon väga tähtis.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli uurida Ida-Virumaa täiskasvanute õpimotivatsiooni mõjuvaid tegureid eesti keele suhtluskursuse näitel; leida õiged õppemeetodid keele õppimiseks ja motivatsiooni tõstmiseks; selgitada välja takistused ja need kõrvaldada. Töös on antud teoreetiline ülevaade motivatsioonist, sh motivatsiooni käsitlest psühholoogias, motivatsiooniteooriatest, sisemisest ja välisest motivatsioonist, õpimotivatsiooni mõjutavatest teguritest ja võõrkeele õppimise teooriatest. Seejärel viidi läbi eesti keele kursus, samal ajal uurides ja tõstes õpilaste motivatsiooni. Bakalaureusetöös on toodud ülevaade kursusest, selle struktuurist ja kasutatud õppemeetoditest. Viidi läbi uurimus, milles otsiti vastust järgmistele küsimustele:

1. Missugune on õpilaste motivatsiooni enesehinnang eesti keele tundides?
2. Missugune on õpilaste hinnang motivatsiooni mõjutavatele teguritele?
3. Missugune on õpilaste sisemine ja väline motivatsioon?
4. Millised õppemeetodid tõstavad õpilaste motivatsiooni?

Uuringus osales 20 eesti keele kursusel õppinud täiskasvanut. Küsitlus viidi läbi kolm korda: alguses, õpingute keskel ja lõpus. Küsitluste vahel kasutas autor motivatsiooni tõstvaid õppemeetodeid. Uurimus näitas algset motivatsioonipuudust, kuid tänu õigetele õppemeetoditele ja individuaalsele lähenemisele motivatsioon kasvas. Õpilastel, kellel algusest oli motivatsioon olemas, olid tulemused paremad kui nendel, kellel motivatsioon puudus või oli vähene. Õpilased hindasid oma motivatsiooni madalalt ja huvi õppimise vastu puudus, kuid huvitavad ja erinevad sobivad õppemeetodid aitasid äratada huvi õppimise vastu, tõsta motivatsiooni ja seejärel parandada tulemusi.

Резюме

Целью данной научной работы было выявить мотивацию и влияющие на обучение факторы взрослых учащихся в Ида-Вирумаа, найти подходящие методы обучения и поднятия мотивации. При помощи теоретического материала выявить препятствия к обучению и устранить их, узнать, влияет ли возраст, семейное положение и другие факторы на изучение эстонского языка. Для достижения цели была изучена литература на тему мотивации, в том числе психология мотивации, теории мотивации, внутренняя и внешняя мотивации, влияющие на мотивацию факторы и теории изучения иностранного языка. После этого автором был проведен курс эстонского языка для взрослых, во время которого была изучена и поднята мотивация учеников. В научной работе представлено описание курса, его состава и некоторых использованных методов обучения для поднятия мотивации. Было проведено исследование, которое ответило на следующие вопросы:

1. Как ученики оценивают свою мотивацию на уроке эстонского языка?
2. Как ученики оценивают влияющие на мотивацию факторы?
3. На сколько развита внутренняя и внешняя мотивация учеников?
4. Какие методы обучения способствуют поднятию мотивации?

В исследовании приняло участие 20 учеников эстонского языка на курсах в Ида-Вирумаа. Исследование проведено три раза, в начале, середине и в конце курсов. Между тестами автор научной работы использовал в обучении методы, поднимающие мотивацию. Исследование показало изначальное отсутствие мотивации у взрослых учеников Ида-Вирумаа, но правильно выбранные учебные методы и индивидуальный подход способствовали стремительному росту мотивации. Ученики, у которых была мотивация до начала обучения, достигли больших результатов в обучении, чем их коллеги с отсутствием или слабой мотивацией. Сами ученики до начала курсов оценили свою мотивацию слабо и интерес к обучению отсутствовал. Но правильно выбранные, интересные и подходящие каждому учебные методы помогли пробудить интерес к обучению и поднять мотивацию, улучшив тем самым результаты обучения.

KIRJANDUS

Allik jt = Allik, J., Häidkind, R., Harro, J., Viikmaa, M., Kreegipuu, K., Rauk, M., Kikas, E., Tulviste, T., Tulviste, P., Luuk, A., Konstabel, K., Pullmann, H., Realo, A., Schnidt, M., Vadi, M., Kreegipuu, M. 2002. Psühholoogia gümnaasiumile. Tartu: TÜ Kirjastus.

Ames, C., Archer, J. 1988. Achievement Goals in the Classroom: Students' Learning Strategies and Motivation Processes. *Journal of Educational Psychology*, 80(3), 260–67.

Bachmann, T ja Maruste, R. 2008. Psühholoogia alused. Tallinn. Kirjastus ILO AS.

Benson, S.G., Dundis, S.P. 2003. Understanding and motivating health care employees: integrating Maslow's hierarchy of needs, training and technology. *Journal on Nursing Management* 11(5), 315–321.

Brown, H. Douglas 2000. Teaching by Principles. An Interactive Approach to Language Pedagogy. Second Edition. Pearson Education; <https://pedufopenglish.files.wordpress.com/2014/06/teaching-by-principles-douglas-brown.pdf>. Vaadatud 01.11.2017.

Clément jt = Clément, R., Dörnyei Z., Kimberly A. Noels 1994. Motivation, Self-Confidence, and Group Cohesion in the Foreign Language Classroom. – *Language Learning* 44 (3), 417–448.

Deci jt = Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Ryan, R. M. 1991. Motivation and Education: The Self-Determination Perspective. *Educational Psychologist*, 26 (3), 325-346.

Dickinson, L. 1995. Autonomy and Motivation: a Literature Review. – *System* 23 (2), 165–174; http://people.exeter.ac.uk/zhhm201/1-s2.0-0346251X95000055-main_2.pdf. Vaadatud 01.11.2017.

Dörnyei, Z. 2001. Teaching and Researching Motivation. *Applied Linguistics in Action*. Harlow: Longman.

Dörnyei, Z., Skehan P. 2005. Individual Differences in Second Language Learning. – The Handbook of Second Language Acquisition. Ed. by Catherine J. Doughty, Michael H. Long. Malden: Blackwell Publishing Ltd, 589–630.

Eisenschmidt, E. 2004. Uuriv üliõpilane uurivaks õpetajaks. Tallinn: Kirjastus Vali Press.

Ellis, R. 2008. The Study of Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press

Ellis, R. 2000. The Study of Second Language Acquisition. Seventh impression. Oxford: Oxford University Press.

Eysenck, Michael W. 2009. Fundamentals of Psychology. New York: Psychology Press.

Franken, Robert E. 2007. Human motivation (6th ed.). Belmont: Thomson/Wadsworth.

Gagne, R. M., Driscoll, M. P. 1992. Õppimise olemus ja õpetamine. Tartu: Tartu Ülikool.

Gardner, R. C. 2007. Motivation and Second Language Acquisition. – Porta Linguarum 8, 9–20;

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.469.5822&rep=rep1&type=pdf>.

Vaadatud 30.10.2017.

Gethin, A., Erik V. Gunnemark 2014. Keeleõppe kunst ja teadus. Tallinn: Kirjastus Ersen

I-Ying, C., Wan-Yu, C. 2012. The effect of student learning motivation on learning satisfaction. International Journal Of Organizational Innovation, 4(3), 281–305.

Katz, I., Assor, A. 2007. When Choice Motivates and When It Does Not. Educational Psychology Review, 19(4), 429–442.

Kidron, A. 2005. Isiksus. Isiksuse käsitlusi läänes ja idas. Tallinn: Kirjastus Mondo.

Krull, E. 2000. Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: TÜ Kirjastus.

Kudrenko, J. 2016. Eesti keele õppe motivatsioonist vene õppekeelega koolide õpilase hulgas. Tartu.

Kõverjalg, A. 1996. Õppimise psühholoogia ja metoodika. Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia kirjastus.

Kütt, E. 2018. Eesti keele ja kultuuri akadeemiline välisõpe - ajalugu, hetkeseis ja tulevikuperspektiivid. Tartu.

Landsberg, M. 2003. Motiveerimise kunst. Tallinn: Kirjastus Varrak

Langemets jt = Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., Veskis, L., Viks, Ü., Voll, P. 2009. Eesti keele seletav sõnaraamat. Tallinn. <http://www.eki.ee/dict/ekss/ekss.html>. Vaadatud: 21.09.2017

Leppik, P. 2006. Õppimine on tõesti huvitav. Õpiprotsessi psühholoogilisest mõtestamisest. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Lindgren, H. C., Suter, W. N. 1994. Pedagoogiline psühholoogia koolipraktikas. Tartu Ülikooli kirjastus.

Linnenbrink, E. R. 2002. Motivation as an Enabler for Academic Success. *School Psychology Review*, 31(3), 313.

Lister, T. 2012. Lihtne ja praktiline koolipsühholoogia. Tartu: AS Atlex.

Masgoret, A-M., R. C. Gardner 2003. Attitudes, Motivation, and Second Language Learning: A Meta-Analysis of Studies Conducted by Gardner and Associates. – *Language Learning* 53 (1), 123–163.

Maslow, A.H. 2007. Motivatsioon ja isiksus. Tallinn: Oü Mantra Kirjastus.

Märja jt = Märja, T., Lõhmus, M., Jõgi, L. 2003. Andragoogika. Raamat õppimiseks ja õpetamiseks. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Piht, S. 2004. Kellele ja miks on vaja õpimotivatsiooni? *Haridus*, 4, 18–20

Pool, R. 2007. Eesti keele teise keelena omandamise seaduspärasusi täis- ja osasihitise näitel. *Dissertationes philologiae estonicae universitatis Tartuensis* 19. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Pridāne, A. 2012. Innovation in school subject home economics. Proceedings of the International Scientific Conference 'Rural Environment, Education. Personality'. <http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=344e7864-ed31-40da-96bb-c02b4bcb70a5%40sessionmgr111&hid=4210>. Vaadatud: 15.10.2017

Põhikooli riiklik õppekava. Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr. 1. LISA 7. Ainevaldkond "Tehnoloogia".

<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4018/141m%20lisa7.pdf#> Vaadatud: 14.11.2017

Pässa, Ü. 2013. Põhikooli õpilaste sisemine ja väline õpimotivatsioon õpilaste hinnangute põhjal ja selle seos keskmise hindega Harjumaa nelja kooli näitel. Publitseerimata magistritöö. Tartu: 2013.

Rammo, S. 2010. Eesti keele õpik täiskasvanud keeleõppijale. Magistritöö. Tartu; [http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/15210/rammo_sirje.pdf?sequence= 1](http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/15210/rammo_sirje.pdf?sequence=1). Vaadatud 29.04.2017.

Reile, L. 2018. Tartu Ülikooli välistudengite motivatsioon ja hoiakud eesti keele õppes. Tartu

Ryan, Richard M. 2012. The oxford handbook of human motivation. Oxford: Oxford University Press.

Ryan, Richard M., Edward L. Deci 2000. Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. – Contemporary Educational Psychology 25, 54–67; <https://mmrg.pbworks.com/f/Ryan,+Deci+00.pdf>. Vaadatud 02.12.2017.

Saville-Troike, M. 2006. Introducing Second Language Acquisition. Cambridge: Cambridge University Press.

Sirel, A., Haud, J. (Toim). 2002. Rakenduspedagoogika õpik. Tartu: Kaitsejõudude peastaap.

Zusho, A., Pintrich, P. R. 2003. Skill and will: the role off motivation and cognition in the learning of collage chemistry. International Journal of Science Education, 25, 1081-1094. INT. J. SCI. EDUC
<http://wwwpersonal.umich.edu/~bcoppola/publications/49.%20Zusho%20PAPER.pdf> .
Külastatud 23.12.2017

Tapola, A., Niemivirta, M. 2008. The role of achievement goal orientations in students' perceptions of and preferences for classroom environment. The British Journal Of Educational Psychology, 78(2), 291–312.

Täht, K. 2009. Õppimisega seotud hoiakud: enesetõhusus ja õpimotivatsioon. <http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/14620/Enesetohusus.pdf?sequence=2>. Külastatud: 4.09.2017

Täht, K. 2012. Õpilaste õpimotivatsioon erinevates kultuurides. Tartu: TÜ Kirjastus.

Vare, S. 1998. Kakskeelsus kakskeelse õpetuse kaudu. M. Lauristin (toim), Mitmekultuuriline Eesti: väljakutse haridusele. Tartu: Tartu Ülikool. (33-68)

Kaudviited

Abigail, T., Heather M. 2001. Teaching Adult Second Language Learners. – Cambridge Handbooks for Language Teachers. Cambridge: Cambridge University Press

Ajzen, I., M. Fishbein 1980. Understanding Attitudes and Predicting Social Behaviour. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Ames, C. 1992. Classrooms, Goals, Structures and Student Motivation. – Journal of Educational Psychology 84, 261–271.

Bley-Vroman, R. 1989. What is the logical problem of foreign language learning? – Linguistic perspectives on second language acquisition. Toim. S. Gass, J. Schacter. New York: Cambridge University Press, 41–68.

Weiner, B. 1994. Integrating Social and Personal Theories of Achievement Motivation. – Review of Educational Research 64, 557–57

Lisa 1. Motivatsiooni test

Küsitlus kursuse alguses

Hea õpilane!

Täida see ankeet oma arvamuse põhjal, siin ei ole õigeid ja valesid vastuseid. Palun hinda väiteid 10-palli skaalal, kus 1 tähistab, et Sa ei ole selle väitega üldse nõus, ja 10, et oled väitega täiesti nõus.
Täna!

1. Ma õpin eesti keelt enda jaoks
2. Mul on eesti keelt vaja
3. Ma osalen kursustes selleks, et ennast arendada
4. Eesti keele õppimine on minu jaoks huvitav
5. Mulle meeldivad ülesanded, mis nõuavad minult aktiivset tööd
6. Ma õpin eesti keelt, et ülemustelt kiita saada
7. Ma õpin eesti keelt, et pere mind rohkem austaks
8. Ma ootan õpetajalt toetust ja abi
9. Ma õpin eesti keelt, et saada palgatõusu
10. Ma õpin eesti keelt, et leida uut tööd
11. Ma saavutan häid tulemusi eesti keele tunnis
12. Hakkan peale kursust ka kodus õppima
13. Kavatsen õpetajalt abi küsida
14. Mul ei hakka kursusel igav

15. Olen valmis vaeva nägema eesti keele õppimisel
16. Ma usun, et saan hakkama
17. Kursusel õpitavat läheb mul vaja
18. Kursused on mulle väljakutseks
19. Eesti keelt on mul tavaelus vaja
20. Mulle meeldib keelt õppida

Küsitlus kursuse keskel

Hea õpilane!

Täida seda testi oma arvamuse põhjal, siin ei ole õigeid ja valesid vastuseid. Palun hinda väiteid 10-palli skaalal, kus 1 tähistab, et Sa ei ole selle väitega üldse nõus ja 10, et oled väitega täiesti nõus.
Täna!

1. Ma õpin eesti keelt enda jaoks
2. Mul on eesti keelt vaja
3. Ma osalen kursustes selleks, et ennast arendada
4. Eesti keele õppimine on minu jaoks huvitav
5. Mulle meeldivad ülesanded, mis nõuavad minust aktiivset tööd
6. Ma õpin eesti keelt, et ülemustest kiidu saada
7. Ma õpin eesti keelt, et oma peres oleks mul rohkem austust
8. Ma ootan õpetajast toetust ja abi
9. Ma õpin eesti keelt, et saada palgatõusu

10. Ma õpin eesti keelt, et leida uut tööd
11. Ma olen oma tulemustega rahul.
12. Ma teen kodutööd
13. Õpetaja aitab mind
14. Mul ei ole tundides igav
15. Ma näen vaeva kursusel
16. Ma usun endasse, et saan hakkama
17. Kursusel õpitav läheb mul vaja
18. Kursused on mulle väljakutseks
19. Eesti keel on mul tavaelus vaja
20. Mulle meeldib keelt õppida

Küsitlus kursuse lõpus

Hea õpilane!

Täida seda testi oma arvamuse põhjal, siin ei ole õigeid ja valesid vastuseid. Palun hinda väiteid 10-palli skaalal, kus 1 tähistab, et Sa ei ole selle väitega üldse nõus ja 10, et oled väitega täiesti nõus.

Täna!

1. Ma õpin eesti keelt enda jaoks
2. Mul on eesti keelt vaja
3. Ma osalesin kursustes selleks, et ennast arendada
4. Eesti keele õppimine on minu jaoks huvitav

5. Mulle meeldivad ülesanded, mis nõuavad minust aktiivset tööd
6. Ma õpin eesti keelt, et ülemustest kiidu saada
7. Ma õpin eesti keelt, et oma peres oleks mul rohkem austust
8. Ma sain õpetajast toetust ja abi
9. Ma õpin eesti keelt, et saada palgatõusu
10. Ma õpin eesti keelt, et leida uut tööd
11. Ma olen oma tulemustega rahul.
12. Ma tegin kodutööd
13. Õpetaja aitas mind
14. Mul ei olnud tundides igav
15. Ma nägin palju vaeva kursusel
16. Ma sain hakkama
17. Kursusel õpitav läheb mul vaja
18. Kursused on mulle väljakutseks
19. Eesti keel on mul tavaelus vaja
20. Mulle meeldib keelt õppida

Lisa 2. Õppeplaan.

Õppeplaani autor on Kameelia koolituskeskuse direktor Anneli Kõöba-Orlov.

Eesmärk ja õpiväljundid

Suhtluskeeles kursused hõlmavad igapäevaelus kasutatavaid teemasid. Kuna keeleõppijate põhiprobleemiks on enamasti vähene julgus võõrkeeles suhelda, siis suhtluskeeles kursus keskendubki eeskätt väljendusoskuse arendamisele ja annab kindluse õpitavas keeles suhelda. Tähelepanuta ei jää ka grammatikateadmised.

Õpiväljundid

- Kasutab kursustel õpitud uut sõnavara
- Kirjeldab olukordi, sündmusi ja tegevusi
- Arutleb igapäevaeluga seotud teemade ja sündmuste üle
- Mõistab kõike olulist tuttavatel teemadel, oskab neid seostada, ennast väljendada ja suhelda
- Mõistab ja kasutab eesti keele grammatikat õigesti
- Õpingute alustamise tingimused: vestlus; õpinguid võib alustada isik, kelle emakeel ei ole eesti keel ja kes on algeline keelekasutaja.

Õppesisu

- Mina ja perekond. Enesetuvustus, faktiinfo. Pühad ja tähtpäevad, traditsioonid, ankeetide täitmine.
- Elukutse, amet ja töö. Erialad, ametid, tegevused tööl, tööülesannete kirjeldus, CV. Tööpakkumised, kuulutused, töötingimuste kirjeldus, tööpäeva kirjeldamine jne.
- Info, sündmused meie ümber. Päevakajalised sündmused, teadaanded, reklaam jne.
- Teenindus ja kaubandus. Teenuste liigid, poed, kaubanduskeskused, maniküür, juuksur jne. Kõneetikett. Pretensioonide esitamine. Info kasutamine teenuste, hindade, asukoha jne kohta. Juhendite, reklaamide sisu mõistmine.
- Haridus. Keelteoskus, haridusasutused ja info nende kohta. Arusaamine, mõistmine.
- Toit, jook: toitlustusasutused, menüü, tellimine, kombes, etikett, erivajadused jne.

- Reisimine ja transport: transpordi liigid, pilet. Vaatamisväärsused, reisikindlustus ja -korraldus, reisikirjeldus, broneerimine jne.
- Tervis. Enesetunne, isiklik hügeen, e-tervis. Apteek, polikliinik. Enesetunne ja kaebused. Kiirabi.
- Keskkond, ilm ja loodus: aastaajad, linnud, loomad, taimed, ilmamate mõistmine.
- Vaba aeg, sport, meelelahutus – kino, teater, sportimine, spordialad. Puhkuse planeerimine.
- Tutvumine. Asesõnad. Sise- ja väliskohakäänded.
- Toitlustusasutuses. Nimisõna mitmuse nimetav ja ainsuse osastav kääne. Käskiv kõneviis.
- Tähtpäevad. i-lihtminevik. Küsisõnad kes? ja mis? Käänamine.
- Ootamatud olukorrad. si-minevik, ainsuse omastav ja osastav, kohakäänded.
- Vaba aeg, harrastused, puhkus. Sõnade „käima“ ja „minema“ kasutamine, tegusõna käändelised vormid.
- Minu lemmiktegevus. Määrsõnad „lihtsalt“, „alati“, „mõnikord“.
- Tingiv kõneviis. Põhiarvsõnad.
- Kodu. Ühendtegevusõnad. Ma-infinitiiv. Milline? Missugune? „ilus“, „hea“, „halb“ jt omadussõnad.
- Arved, ostetud, müüdüd. Kas teie annate korterit üürile?
- Tervis. Da-infinitiiv. Järgarvsõnad. Kuupäevad.
- Kuidas te ennast tunnete? Omadussõna võrdlusastmed. Lõpetamata ja lõpetatud tegevus. Täisminevik. Sidesõnad „ja“, „aga“, „kuid“.
- Kaubandus. Mitmuse osastav. Käändsõna ainsuse põhivormid.
- Mis teil täna seljas on? Kas Te oskate midagi soovitada?
- Ilm. Tänapäev, homme ilm. Lubatakse, ei lubata, ei lubatud.

Lisa 3. Sisseastumistest

Kirjutamine

Kirjutamistesti tegemiseks on aega 30 minutit.

1. ülesanne

Näed visiitkaarti ühe inimese andmetega. Palun kirjuta:

- Kes ta on?
- Kus ta töötab?
- Millal ta töötab?
- Kuidas saad temaga kontakti?

Teksti nõutav pikkus on umbes 25 sõna

2. ülesanne

Sinu eesti keele õpetaja palus sul kirjeldada oma lemmiklooma. Kirjuta teemal „Minu lemmikloom“.

- Missugune?
- Mida sööb?
- Mida oskab?

Teksti nõutav pikkus on vähemalt 30 sõna.

Lugemine

Lugemistestis on 5 ülesannet.

Esimene on valikvastustega ülesanne, milles on 6 küsimust.

Sa pead lugema fraase ja valima õige vastusevariandi.

Teine on valikvastustega ülesanne.

Ülesandes on 6 lühiteksti ja 8 pilti. Sa pead otsustama, milline pilt ja tekst kokku sobivad.

Kolmas on valikvastustega ülesanne.

Ülesandes on 5 lühiteadet ja 7 infolausest. Sa pead leidma igale teatele sobiva infolause.

Neljas on valikvastustega ülesanne, milles on 5 küsimust.

Sa pead lugema teksti ja tekstiga seotud lauseid. Sinu ülesanne on valida õige vastusevariant.

Viies on valikvastustega ülesanne, milles on 8 küsimust.

Ülesandes on lünkadega tekst. Sa pead lugema teksti ja valima igasse lünka 3 variandi hulgast sobiva sõna.

Lugemistesti tegemiseks on aega 50 minutit.

Esimene ülesanne

1. Kus te kohtusite?

- Aprillis
- Naisega
- Tänaval

2. Tule ometi kiiremini!

- Ma ei jõua
- Ma ei lähe
- Ma ei istu

3. Kas te saate hiljem tulla?

- Vist mitte
- Kui kaua?
- Pole tõsi!

4. Kuidas toit maitstes?

- Juba parem
- Päris hästi
- Üsna paras

5. Kas ma võin midagi küsida?

- Muidugi!
- Tänan!
- Tarvis!

6. Millal teie töö valmis sai?

- Paari tunni pärast
- Mõni teine kord
- Just hetk tagasi

Teine ülesanne

Tekst 1:

„Rattasõit on ajavõit,“ räägib noor õpetaja. „Toon ratta välja kevadel kuiva ilmaga ja sõidan sügiseni. Sõidan rattaga igale poole. Hommikul sõidan tööle, pärast seda turule ja poodi. Ratas on kiire ja praktiline. Saan kõik vajalikud sõidud ära teha. Päevas sõidan kokku umbes 10 kilomeetrit,“ räägib õpetaja.

Tekst 2:

Esmaspäeval tuli metsast välja kolm meest, kes olid kaks päeva kadunud olnud. Mehed läksid matkama ega leidnud enam koduteed. Kolm sõpra said hästi hakkama, sest neil olid kaasas nuga ja tikud. „Öösel tegime tuld. Nii saime sooja ja metsloomad ei tulnud meile lähedale,“ rääkisid mehed.

Tekst 3:

Paljudele inimestele maitseb kala. Kalapüük on mõnele inimesele töö ja hobi. Meestele meeldib kaunis looduses ja värskes õhus kala püüda. Eriti tore on vaikselt suvehommikul paadiga merele minna. Hea sõbra võib sinna kaasa kutsuda. Kui kalapüük õnnestub hästi, siis saab kala müümisega ka raha teenida.

Tekst 4:

Inimene peaks kõndima iga päev kümme tuhat sammu. Selleks on mitu võimalust. Poodi minnes võib jätta auto parkla kõige kaugemasse nurka. Lifti asemel tuleks käia trepist. Paljud inimesed otsustavad võtta endale koera. Aktiivse loomaga peab mitu korda päevas väljas käima. Koeraga metsas jalutamine on suurepärase päeva algus.

Tekst 5:

Parkides on ilusa ilmaga palju inimesi: jooksjaid, jalgrattureid ja jalutajaid. Kes joosta ei jõua, võib lihtsalt kõndida. Jalutamine sobib väga hästi just vanematele inimestele. Kõndida võiks vähemalt pool tundi päevas. Selga peaks panema mugavad riided. Jalutada saab igal pool: nii mere ääres, pargis kui ka linnatänaval.

Tekst 6:

Suvel on meres soe vesi ja mõnus ujuda. Kuid ettevaatust! Täiskasvanud peavad mere ääres kindlasti oma lapsi jälgima. Eriti ohtlikud on lastele sügav vesi ja suured lained. Väikesi lapsi ei tohiks kunagi üksinda vette lubada. Loomulikult ei või ka täiskasvanud kaldast liiga kaugele ujuda.

Kolmas ülesanne

Infolaused

1. Siit edasi minna ei saa
2. Selles ruumis on ohtlik kõndida
3. Uks läheb ise lahti
4. Loom peab jääma ukse taha
5. Sõidu ajal peab istuma
6. Uksest sisenemiseks helistage kella
7. Siin elab kuri koer

Teated

- Ruumi koeraga mitte siseneda!
- Ettevaatust! Libe põrand!
- Ärge seiske liikuvast sõidukist!
- Lähikäiku ei ole!
- Uks avaneb automaatselt!

Neljas ülesanne

Mis teeb õnnelikuks?

Maria, August ja Liisa on sugulased. Nad räägivad sellest, mis teeb neid õnnelikuks.

Kõik kolm inimest on erinevas vanuses. Maria on abielus. Liisa õpib alles gümnaasiumis. August on pensionär ja elab üksi.

Marial on ilus korter. Ta armastab veeta puhkepäevade õhtuid kodus. Augustile ja Liisale ei ole kodu kõige tähtsam. „Minu jaoks on esimesel kohal suhtlemine,“ ütleb Liisa. August arvab samamoodi. Ta mõtleb oma täiskasvanud lastele, kellele ta ei kujuta oma elu ette. Liisa kohtub igal vabal hetkel oma sõbraga. Marial pole kahjuks sõprade jaoks aega.

Aga kas rikas inimene on õnnelik? „Palju raha toob õnnetust,“ sõnab Maria. Liisa kahtleb selles. Tema arvates teeb hea palk hoopis õnnelikuks. August rõhutab, et alati on vaja midagi osta. „Kuid raha ei muuda elu paremaks,“ leiab ta.

Augusti arvates on iseenda tervis kõige olulisem. Maria on temaga peaaegu nõus. „Mina olen kõige õnnelikum just siis, kui mu lapsed on terved,“ räägib noor ema. Liisa on veel noor ja temal terviseprobleeme ei ole.

Kodus meeldib olla

- Mariale
- Augustile
- Liisale

Lapsed on tähtsad

- Mariale
- Augustile
- Liisale

Sõbraga tahab koos olla

- Maria
- August
- Liisa

Raha on oluline

- Mariale
- Augustile
- Liisale

Enda tervis on esikohal

- Marial
- Augustil
- Liisal

Viies ülesanne

Tere, Toomas!

Mul juhtus eelmisel nädalal õnnetus. Ma kaotasin oma mobiiltelefoni ära. Nüüd ei ole mul enam Sinu telefoninumbrit. Sa tead, et mulle **ei tohi/ ei meeldi/ ei hakka** eriti kirju kirjutada. Parem oleks Sinuga kohtuda. Mis Sa sellest arvad? Loodan, et Sa **vastad/ aidad/ lubad** mulle ruttu.

Mul on üks tore uudis. Ma ei ole enam jalakäija. Olen selle üle väga **õnnelik/ loomulik/ võimeline**. Ma ei pea enam peatuses bussi ootama. Taksoga sõitmine on minu jaoks liiga **vaene/ selge/ kallis**. Praegu kasutan isa autot. Käisin suvel **taksojuhi/autojuhi/bussijuhi** kursustel. Tegin eksami ära ja sain juhiloa. Mulle meeldib autoga sõita just **kõnniteel/ raudteel/ maanteel**. Teen seda õhtuti, siis on vähem liiklust. Varsti **ostan/müün/annan** endale isikliku auto. Olen mudeli juba välja valinud.

Sina oled **eelmine/esimene/endine**, kes minu uut autot näeb.

Tervitades

Tõnu